

1 Inledning

Denna handledning behandlar *internationell beskattning*. Uttrycket innefattar de svenska interna reglerna för beskattning av i Sverige bosatta eller hemmahörande personer som uppbär inkomst från eller innehar förmögenhet i utlandet och i utlandet bosatta eller hemmahörande personer som uppbär inkomst från eller innehar förmögenhet i Sverige. De yttre ramarna för de svenska beskattningsanspråken såvitt avser inkomst och förmögenhet anges i 3-7 kap. IL, 3 § SINK och 6-7 §§ SFL. Motsvarande bestämmelser i fråga om gåvoskatt finns i 35 § AGL. Dessa regler har utvecklats under lång tid varvid en rad olika överväganden av t.ex. ekonomisk, politisk och praktisk natur har gjorts.

Exempel på regler i svensk intern rätt som direkt avser internationella förhållanden är internprissättningsreglerna i 14 kap. 19 § IL, reglerna om utdelning i 24 kap. 20-22 §§ IL, definitionerna av utländsk juridisk person och utländskt bolag i 6 kap. 8-10 §§ IL samt definitionen av Sveriges territorium i 1 kap. 30 § IL.

Vidare finns vissa lagar som enbart behandlar internationella beskattningsfrågor. Sådana lagar är KupL, SINK, A-SINK, LÖHS samt IPL.

Några folkrättsliga eller andra regler för hur en stat ska begränsa sina interna beskattningsanspråk finns inte. Emellertid grundar en stat normalt sin beskattning på någon eller några av följande principer:

- hemvistprincipen,
- källstatsprincipen samt
- nationalitetsprincipen.

Hemvistprincipen

Hemvistprincipen, som även kallas domicilprincipen, innebär att den stat där en person är skatterättsligt bosatt beskattar all inkomst som personen i fråga uppbär inom eller utom denna stat. Den svenska beskattningen bygger på denna princip.

Källstatsprincipen

Källstatsprincipen innebär att den stat, från vilken en inkomst härrör, beskattar inkomsten i fråga oavsett var den skattskyldige är skatterättsligt bosatt. Denna princip tillämpas av bl.a. vissa latinamerikanska och afrikanska stater. Sverige tillämpar också denna princip i fråga om ersättning för arbete som utförs här,

utdelningar från svenska bolag, inkomst av näringsverksamhet som bedrivs från fast driftställe här, inkomst av uthyrning av och vinst vid försäljning av fastighet som är belägen här, styrelsearvoden från svenska aktiebolag och samtliga pensioner som utbetalas härifrån, med undantag för dem som i huvudsak intjänats i utlandet.

Nationalitetsprincipen

Nationalitetsprincipen slutligen, innebär att en stat beskattar sina medborgare oavsett var de uppehåller sig och oavsett varifrån deras inkomster härrör. USA tillämpar denna princip såvitt avser de federala inkomstskatterna. Den s.k. utflytningsregeln i AGL bygger på nationalitetsprincipen.

En och samma inkomst kan, på grund av att två stater tillämpar olika beskattningsprinciper, komma att beskattas hos en och samma person i flera stater. Detta kan exempelvis bli fallet då en amerikansk medborgare bosätter sig i Sverige (USA tillämpar nationalitetsprincipen och Sverige hemvistprincipen) eller då en i Sverige bosatt person äger fastighet i Norge (Sverige tillämpar hemvistprincipen och Norge källstatsprincipen). Internationell dubbelbeskattning kan också uppkomma i fall då två länder tillämpar samma princip. Sådan dubbelbeskattning kan exempelvis uppkomma på grund av att det föreligger skillnader i de inblandade staternas interna bosättningsbegrepp. En person kan således samtidigt anses vara skatterättsligt bosatt i två stater som båda tillämpar hemvistprincipen och därmed bli beskattad för samma inkomst i båda dessa stater.

1.1 Metoder för att undvika internationell dubbelbeskattning

Internationell dubbelbeskattning

K G A Sandström har definierat *internationell dubbelbeskattning* som det fall "då en och samme person eller ett och samma skatteobjekt (inkomst, förmögenhet o.s.v.) på grund av skatteanspråk från olika stater blir föremål för en hårdare sammanlagd beskattning än vad fallet blivit om under i övrigt lika förhållanden personen eller skatteobjektet beskattats i endast en av staterna" (Svenska dubbelbeskattningsavtal i vad de avse skatt å inkomst eller förmögenhet, s. 27).

Ekonomisk dubbelbeskattning

Den internationella dubbelbeskattningen skiljer sig från *ekonomisk dubbelbeskattning* bl.a. på så sätt att den ekonomiska dubbelbeskattningen kan sägas vara en avsedd effekt av lagstiftningen i en stat, t.ex. att både beskatta ett aktiebolags vinst och den lämnade utdelningen, medan den internationella dubbelbe-

skattningen dels är en effekt av lagstiftningen i två eller flera stater, dels aldrig torde utgöra en av lagstiftaren åsyftad effekt.

1.1.1 Interna regler

Det finns emellertid ett antal olika metoder för att genom intern skattelagstiftning undanröja eller lindra effekterna av internationell dubbelbeskattning dvs. när samma skattesubjekt blir beskattad i två länder för samma inkomst. Skälen härtill är många men de viktigaste torde vara en samstämmig önskan att inte hindra den internationella handeln samt den internationella rörligheten av arbetskraft och kapital. Exempel härpå är att

- undanta viss inkomst från beskattning, under förutsättning att den blir beskattad i en annan stat,
- medge avdrag och/eller avräkning för utländsk skatt samt
- efterskänka statlig inkomst- eller förmögenhetsskatt.

1.1.2 Skatteavtalen

Utöver det nämnda interna svenska regelverket finns ett stort antal överenskommelser med främmande stater, s.k. skatteavtal.

De svenska skatteavtalen följer i hög grad de modellavtal som utarbetats inom OECD. I skatteavtalen finns dels regler för hur beskattningsrätten till olika inkomster ska fördelas mellan de avtalsslutande staterna, dels regler för hur internationell dubbelbeskattning ska undvikas. De huvudmetoder som föreskrivs är exempt- och creditmetoden.

1.2 Ett skatteavtals tillkomst

Initiativet

Initiativ till förhandlingar om nya inkomstskatteavtal kommer, om det är Sverige som har begärt förhandlingar, oftast från industrin, antingen från ett eller flera företag som är verksamma i landet i fråga eller genom industrins intresseorganisationer. Är det däremot fråga om omförhandlingar av redan existerande avtal kan de ha föranletts av ny lagstiftning i Sverige eller i det andra landet.

De första kontaktarna

De första kontakterna med det andra landet tas vanligtvis genom utrikesdepartementets försorg. Ofta sänds ett första avtalsutkast till avtalsparten redan vid denna tidpunkt. Detta avtalsutkast har upprättats inom finansdepartementet och brukar sedan ligga till grund för de inledande diskussionerna. När parterna enats om ett utkast till avtal paraferas detta av förhandlingsdelegationernas respektive ordförande.

Parafering

Paraferingen går till så att ordförandena i förhandlings- delegationerna sätter sitt signum på varje sida av avtalsutkastet och därigenom läser texten. Detta innebär att ordförandena förbinder sig att presentera avtalsutkastet för ansvarig minister för att det så småningom ska leda till ett undertecknande. Sedan avtalet paraferats sker granskning i respektive stat och i förekommande fall översättning. Avtalsutkastet remissbehandlas och om det behövs sker skriftväxling med den andra avtalsslutande staten för eventuell justering. När båda parter enats om att avtalet är färdigt att underteckna, tar, på svensk sida, regeringen beslut om undertecknandet. I de flesta fall blir avtalet offentligt efter undertecknandet. I de fall den andra staten menar att avtalet kan offentliggöras före undertecknandet sker så även på svensk sida.

Undertecknande

Efter undertecknandet läggs proposition om avtalet till riksdagen, som har att antingen anta förslaget till avtal i sin helhet eller förkasta det. När riksdagen har godkänt avtalet beslutar regeringen att utfärda en lag om skatteavtal mellan Sverige och den aktuella staten och att antingen ratifikation ska ske eller meddelande ska lämnas till den andra staten om att erforderliga åtgärder vidtagits för att sätta avtalet i kraft.

Proposition

Så snart de avtalsslutande staterna har fått avtalet godkänt sker utväxling av ratificering eller meddelanden genom utrikesdepartementets försorg. Avtalet träder därefter i kraft antingen direkt efter utväxlingen av ratifikationshandlingar eller meddelande eller efter viss, i avtalet angiven, tidsfrist. När avtalet har ratificerats eller meddelande har lämnats beslutar regeringen att utfärda en förordning som innehåller bestämmelser som anger från vilken tidpunkt avtalet blir tillämpligt. När det gäller inkomstskatteavtalen blir de normalt tillämpliga vid inkomstårets början dvs. på svensk sida från och med den 1 januari ett visst år. Vissa anglosachsiska länder har emellertid ett beskattningsår som startar i början av april. Ett avtal med en sådan stat börjar således att tillämpas vid olika tidpunkter i de båda avtalsslutande staterna.

Utfärdande av lag

Till skillnad från inkomstskatteavtal blir arvs- och gåvoskatteavtal liksom handräckningsavtal ofta tillämpliga under löpande beskattningsår.

Även om Sverige, genom den interna lagstiftningen, ensidigt kan hindra att internationell dubbelbeskattning uppkommer fyller skatteavtalen en mycket viktig roll. Genom ett avtal är det möjligt att få till stånd en fördelning av beskattningsrätten till olika inkomster och att reducera källskattesatserna på bl.a. utdelning, ränta och royalty som betalas mellan de avtalsslutande staterna.

Vidare regleras i de flesta avtal samarbetet mellan de behöriga myndigheterna i de avtalsslutande staterna. Ett sådant samarbete är nödvändigt för att lösa tolkningsfrågor och för att undvika att internationell dubbelbeskattning uppkommer. Det kan t.ex. gälla att avgöra var en person ska anses ha sitt hemvist eller varifrån en inkomst ska anses härröra eller hur ett uttryck ska tolkas och andra liknande frågor. Samarbetet med skattemyndigheterna i andra länder behövs även för utbyte av upplysningar, indrivning av skatter, delgivning av handlingar etc.

En liten och starkt exportberoende stat som Sverige måste vid utformningen av skatteavtal i första hand sträva efter att skapa så gynnsamma konkurrensförhållanden som möjligt för den inhemska exportindustrin. Andra mål, såsom att förhindra skatteflykt, är givetvis också mycket viktiga, inte minst för konkurrensneutraliteten.

Sverige har för närvarande skatteavtal med ca. 80 stater, se den i RSV:s skatte- och taxeringsförfattningar intagna förteckningen.